

УДК 27-72:378.091.3:005.336.2(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4\(46\)-3850-3864](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4(46)-3850-3864)

Лагодич Микола Миколайович кандидат наук з богослов'я, кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та культурології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, <https://orcid.org/0000-0003-1299-0948>

Великий Роман Георгійович доктор філософії, доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, <https://orcid.org/0000-0001-7445-8522>

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ МАЙБУТНІХ БОГОСЛОВІВ

Анотація. У статті досліджено особливості впровадження компетентнісного підходу в організацію освітнього процесу майбутніх богословів у закладах вищої духовної освіти України. На основі аналізу сучасних стратегічних документів та рішень різних конфесій, зокрема матеріалів Всецерковного форуму богословів (2026 р.) та стандартів вищої освіти, виокремлено визначальні вектори модернізації богословської підготовки.

Обґрунтовано, що в умовах повномасштабної війни та кардинальних суспільних трансформацій професійна модель богослова зазнає суттєвих змін, переходячи від вузькоконфесійної до відкритої мультидисциплінарної парадигми. Охарактеризовано рівні професійних компетенцій: академічний (патристика, бібліїстика, канонічне право), прикладний (психологія, біоетика, соціальне служіння) та інструментальний (медіакомунікації, цифрова євангелізація). Особливу увагу приділено концепції цілісного богослов'я, яке синтезує інтелектуальну ревність із емпатією та душпастирським наверненням. Розглянуто роль міждисциплінарного діалогу та створення стратегічних аналітичних центрів для формування авторитетного голосу Церкви в публічному просторі. Окреслено значення вивчення історії та спадщини Київської Церкви у процесі деколонізації східнохристиянських студій та зміцнення національної ідентичності. Доведено, що компетентнісний підхід сприяє подоланню теорії без емпатії та формуванню фахівців, здатних до роботи з травмами війни, миробудування та ефективної соціальної місії. Підкреслено, що інтеграція українського богослов'я у світовий науковий простір можлива через розбудову мереж сопричастя, розвиток наукових видань високого рівня та активізацію апостоляту мирян.

Резюмовано, що оновлена система підготовки сучасних богословів забезпечує формування духовно зрілих лідерів, здатних до професійного служіння в умовах доленосних викликів для України.

Ключові слова: богослов'я, реформа, релігійне життя, релігія, служіння, Церква, цінності.

Lahodych Mykola PhD in Theology, PhD in History, Associate Professor at the Department of Philosophy and Cultural Studies, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, <https://orcid.org/0000-0003-1299-0948>

Velykyi Roman PhD, Associate Professor of the Department of Ukrainian Studies and Intercultural Communication, Lviv State University of Life Safety, <https://orcid.org/0000-0001-7445-8522>

COMPETENCY APPROACH IN ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF FUTURE THEOLOGIANs

Abstract. The article examines the features of implementing a competency approach in the organization of the educational process of future theologians in institutions of higher religious education in Ukraine. Based on the analysis of modern strategic documents and decisions of various denominations, in particular the materials of the All-Church Forum of Theologians (2026) and higher education standards, the defining vectors of modernization of theological training are identified.

It is substantiated that in conditions of full-scale war and cardinal social transformations, the professional model of a theologian undergoes significant changes, moving from a narrowly confessional to an open multidisciplinary paradigm. The levels of professional competencies are characterized: academic (patristics, biblical studies, canon law), applied (psychology, bioethics, social ministry) and instrumental (media communications, digital evangelization). Special attention is paid to the concept of holistic theology, which synthesizes intellectual zeal with empathy and pastoral conversion. The role of interdisciplinary dialogue and the creation of strategic analytical centers for the formation of an authoritative voice of the Church in the public space is considered. The significance of studying the history and heritage of the Kyivan Church in the process of decolonization of Eastern Christian studies and strengthening national identity is outlined. It is proven that a competency-based approach contributes to overcoming theory without empathy and the formation of specialists capable of working with the traumas of war, peacebuilding and effective social mission. It is emphasized that the integration of Ukrainian theology into the world scientific

space is possible through the development of networks of communion, the development of high-level scientific publications and the activation of the apostolate of the laity.

It is summarized that the updated system of training modern theologians ensures the formation of spiritually mature leaders capable of professional service in the conditions of fateful challenges for Ukraine.

Keywords: theology, reform, religious life, religion, service, Church, values.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві система вищої освіти покликана забезпечувати професійну підготовку майбутніх фахівців, які не лише володіють ґрунтовними знаннями, уміннями та навичками. Вони повинні творчо підходити до вирішення нестандартних завдань, демонструючи високу конкурентоспроможність на ринку праці. У зв'язку з цим впровадження компетентнісного підходу в освітній процес стає одним із основоположних завдань сучасної вищої школи. Особливий акцент робиться на розвитку компетенцій, що підвищують здатність фахівців адаптуватися до постійно змінних умов глобального ринку праці, а також до інтенсивного поступу науки й технічного прогресу. Сьогодні компетентнісний підхід функціонує як невід'ємний елемент освітньої сфери, забезпечуючи її актуальність і відповідність сучасним викликам [1, с. 232].

В Україні усі сфери життя суспільства зазнали колосальних змін унаслідок війни Російської Федерації проти України. Війна спричинила значні людські втрати, загострила економічні проблеми та призвела до масштабного внутрішнього і зовнішнього переміщення населення.

Виходячи з цього, питання модернізації системи підготовки майбутніх богословів у закладах вищої духовної освіти набувають особливого значення. Адже роль Церкви, а також релігії та релігійного життя загалом, набули винятково важливого екзистенційного характеру та місця в соціумі [2, с. 313].

Звідси випливає необхідність розв'язання дилеми між усталеними, подекуди консервативними, академічними традиціями та необхідністю підготовки майбутніх богословів, здатних до гнучкої адаптації та соціального лідерства у екстремальних суспільних умовах. Впровадження компетентнісного підходу в освітній процес є стратегічною необхідністю для формування у майбутніх служителів Церкви практичних навичок духовного супроводу та психологічної підтримки особистості, що постраждала від наслідків війни. Відтак, пошук оптимальних шляхів модернізації навчання, які б дозволили ефективно інтегрувати християнські цінності в актуальні запити травмованого суспільства, становить засадничу проблему нашої статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя вивчення особливостей сучасної богословської освіти в Україні формується на перетині історико-ретроспективного аналізу, державно-правового регулювання галузі та пошуку нових методологічних інструментів підготовки фахівців. Р. Делятинський та В. Гоголь у своїй статті зосередилися на ролі Церкви та богословської освіти і науки у формуванні національної ідентичності, особливо в умовах повномасштабної війни [3]. Ю. Чорноморець окреслив перспективи розвитку богословської освіти в Україні після 2014 р., відколи богослов'я набуло юридичного статусу у правовому та освітньому просторі [4]. В. Хромець всебічно аналізував історичні основи та сучасний стан богословської освіти в Україні. Науковець особливо прискіпливо зупинився на ролі та місці богословської освіти в сучасній Україні крізь призму розвитку освітнього простору загалом [5]. Перспективи та сучасні підходи до розвитку богословської освіти в Україні досліджувала Т. Бакка [6]. Застосування інноваційних технологій у підготовці теологів було предметом аналізу О. Беспарточної [7].

Компетентнісні підходи у сучасній богословській освіті в умовах трансформацій та реформ вивчали М. Басараб і О. Шимко [2]. М. Басараб також досліджував формування громадянської компетентності студентів-богословів бакалаврського рівня в умовах сучасних викликів [8]. Роль філологічної освіти у формуванні компетенцій майбутніх богословів на прикладі вивчення церковнослов'янської мови аналізувала Г. Артеменко [9]. Ж. Никіфорчук своє дисертаційне дослідження присвятила значенню англомовної компетентності в системі освіти майбутніх богословів [10]. М. Лагодич розглянув душпастирську практику у системі освіти майбутніх богословів [11]. Попри наявність низки наукових публікацій, присвячених окремим аспектам підготовки богословів, питання комплексної структуризації професійних компетенцій, що відповідають запитам Церкви та релігійного життя, реформ освіти й загалом українського суспільства, все ще потребує цілісного теоретичного осмислення та практичного оновлення.

Мета статті: обґрунтування та практичний аналіз структури професійних компетенцій майбутніх богословів в умовах реформування системи вищої духовної освіти України, а також виявлення стратегічних пріоритетів підготовки фахівців, здатних до ефективного публічного служіння та подолання екзистенційних викликів сучасного українського соціуму.

Виклад основного матеріалу. Окреслена потреба у модернізації навчання нерозривно пов'язана з інституційними змінами, що відбуваються в українському освітньому полі. Компетентнісний підхід у цьому контексті виступає не лише вимогою державних стандартів, а й стратегічним

інструментом, що дозволяє богослову вийти за межі суто конфесійного середовища та стати справжнім духовним лідером та провідником сучасних гуманістичних ідей, базованих на цінностях та служінню суспільству. Це підтверджується, зокрема, й тим, на що вказують Р. Делятинський та В. Гоголь. Йдеться про якісне зміщення акцентів у підготовці фахівців зі спеціальності «Богослов'я» протягом останніх 30 років. Це зміщення відбулося від фокусування на кадрах для Церкви, що мали обмежені кар'єрні перспективи, до навчання фахівців для Церкви та суспільства, що відкриває ширші можливості для самореалізації. Запровадження механізму ліцензування та акредитації спеціальності «Богослов'я» згідно з Законом України «Про вищу освіту» позитивно вплинуло на розвиток закладів вищої освіти (ЗВО), активізацію науково-освітньої діяльності у сфері богослов'я. Це відкриває широкі можливості для професійної реалізації випускників-богословів як у церковно-релігійній, так і в світській сферах. Відповідно, слід активізувати освітню та наукову діяльність, забезпечити ефективне поєднання наукових досліджень із популяризацією богословських знань у суспільстві, а також поступово впроваджувати диференціацію спеціалізацій у межах цієї галузі та створювати міждисциплінарні освітні програми. Зростання суспільного інтересу до духовності сприятиме подальшій інтеграції і якісному розвитку спеціальності «Богослов'я» в системі вищої освіти та науки України, а також підкреслить її вагомий роль у формуванні духовних основ громадянського суспільства країни [3, с. 13].

З огляду на зазначену інтеграцію спеціальності у світський науково-освітній простір, постає необхідність деталізації параметрів, які визначають професійну придатність випускника-богослова. Перехід від загальної теоретичної підготовки до формування цілісного фахівця вимагає виокремлення конкретного переліку компетенцій, що відповідають як академічним стандартам, так і актуальним запитам сучасного українського суспільства у сфері соціальної роботи та духовно-психологічних потреб.

Наприклад, 3 квітня 2026 р. було проведено онлайн-засідання Управління духовної освіти та богословської науки Православної Церкви України (ПЦУ) під головуванням доктора богословських наук, професора, протоієрея Олександра Трофимлюка. Під час зустрічі учасники обговорили актуальні виклики та перспективи розвитку духовної освіти в Україні. У роботі засідання взяли участь Олександр Мирончук, заступник голови Управління, Сергій Колот, секретар, а також ректори провідних богословських навчальних закладів, зокрема Київської, Львівської та Волинської православних богословських академій. До процесу обговорення долучилися гаранті освітніх програм з богослов'я, які представляли різні академічні установи, зокрема Чернівецький національний університет імені

Юрія Федьковича. На зустрічі основну увагу приділили обговоренню проекту Стандарту вищої освіти України для першого бакалаврського рівня за спеціальністю «Богослов'я» у сфері знань «Культура, мистецтво та гуманітарні науки». Учасники засідання проаналізували структуру та зміст документа, оцінюючи його відповідність сучасним освітнім потребам і викликам часу. Чимало уваги було зосереджено на важливості гармонійного поєднання академічних стандартів із дотриманням православної богословської традиції. При цьому акцентувався не лише формальний аспект освітніх вимог. Важливо усвідомлювати значення глибшої місії, пов'язаної із виховання майбутніх богословів із цілісним світоглядом, готових брати на себе відповідальні завдання як у релігійному житті, так і в суспільних процесах [12].

Наголосимо на кількох аспектах цього обговорення, що безпосередньо стосуються компетентнісного підходу. По-перше, йдеться про гармонізацію стандартів, узгодження сучасних академічних вимог та богословських традицій. Це свідчить про формування особливої групи компетентностей. Йдеться про здатність транслювати традиційні цінності мовою сучасного освітнього та наукового дискурсу. По-друге, цілісність світогляду як метанавичка. Сучасний компетентнісний підхід у богослов'ї виходить за межі формального засвоєння суми знань. Пріоритетом визначено виховання фахівця із «цілісним світоглядом», що є базовою умовою для виконання відповідальних завдань у релігійній та суспільній сферах. По-третє, соціальна відповідальність, тобто готовність випускників-богословів працювати у значно ширшому професійному полі, аніж власне релігійно-церковне життя. Таке бачення ролі сучасної богословської освіти дозволяє трансформувати її з консервативної системи відтворення кадрів у динамічну модель підготовки соціально активного інтелектуала. Консолідація зусиль провідних духовних академій та світських університетів навколо змісту професійних компетенцій свідчить про зрілість галузі та її готовність до повноцінного функціонування в єдиному європейському освітньому просторі. Наприклад, в Україні до «Перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти» внесено «Європейську раду з богословської освіти (Німеччина)». А вже з 14 травня 2024 р. Таврійський християнський інститут має акредитаційний сертифікат від цієї установи [13].

Якщо вести мову про богослів'я як виключно церковну дисципліну, то воно, за словами архимандрита Кирила Говоруна, є складовою церковного спілкування: «Одкровення – слово Бога до людей, молитва – слово людини до Бога і богослів'я – слово людини про Бога» [14]. Тобто, саме завдячуючи богослів'ю формується горизонтальна комунікація між

людьми в структурі Церкви. Звідси, як веде далі мову К. Говорун, «Маємо модель церковної комунікації, де є два вертикальних напрямки (Бог – людина, людина – Бог) та горизонтальний вимір (людина – людина). Якщо священнослужителі та віряни не мають компетенції, що їй надає богословська освіта, вони, фактично, позбавлені цього важливого досвіду комунікації між собою» [14]. Таким чином, компетентність тут виступає мостом, що забезпечує життєздатність церковної спільноти.

Однак, як було вищезазначено, в нинішніх умовах церковного служіння, компетенції богослова потребують значно більш ширшого формату, аніж конфесія. З огляду на зазначену інтеграцію спеціальності «Богослов'я» у світський науково-освітній простір, постає необхідність деталізації параметрів, які визначають професійну придатність випускника-богослова. Перехід від загальної теоретичної підготовки до формування цілісного фахівця вимагає виокремлення конкретного переліку компетенцій, що відповідають як академічним стандартам, так і актуальним запитам сучасного українського суспільства у сфері соціальної роботи та духовно-психологічних потреб. З цього приводу дуже влучно зазначено у преамбулі Всецерковного форуму «Богослов'я УГКЦ у XXI столітті: знаки часу і надії»: «Ця неспровокована агресія *[ідетьсяся про початок повномасштабної війни росії проти України – авт.]* кардинально змінила контекст нашого служіння, поставила перед богослов'ям нові болючі питання про справедливість, мир, зцілення ран війни, про роль Церкви в захисті життя та гідності людини. (...) Важливо відзначити необхідність розвитку трьох модусів богословської рефлексії - академічного, світоглядного і публічного богослов'я, - оскільки саме їх збалансований розвиток дасть змогу ефективно відповідати на виклики сучасності» [15].

Саме інтеграція цих трьох модусів у компетентнісну модель навчання дозволяє підготувати фахівця, здатного вийти за межі академічної чи церковної структури. Публічне богослов'я стає тією компетенцією, яка перетворює «слово про Бога» на дієвий інструмент соціальної терапії та національної стійкості. Це корелює з рішеннями Управління духовної освіти ПЦУ щодо розробки нових стандартів, адже ідея цілісного світогляду майбутнього бакалавра богослов'я прямо відповідає запиту на світоглядний модус, задекларований форумом УГКЦ. Відтак, сучасний компетентнісний підхід у богословській освіті України має синтезувати внутрішньоцерковну комунікативну здатність із потужним публічним інструментарієм, що забезпечить ефективність служіння в умовах травмованого війною суспільства.

Наприклад, на філософсько-богословському факультеті Українського Католицького Університету (УКУ) ретельно зосереджуються на вивченні

богословської та церковно-історичної спадщини Київської Церкви. Такий підхід сприяє становленню унікальної школи східнокатолицького богослов'я, яка ставить за мету поділитися своїми напрацюваннями з Вселенською Церквою, формулювати відповіді на актуальні виклики сучасності та сприяти міжконфесійному богословському діалогу між Сходом і Заходом. Одним із практичних виявів уваги до власної еkleзіологічної традиції є залучення студентів до семінару й практикуму «Жива історія підпілля УГКЦ», організованих Інститутом історії Церкви. Окрім філософії та богослов'я, значну увагу приділяють вивченню як класичних, так і сучасних іноземних мов. Протягом перших трьох років навчання студенти проходять інтенсивний курс англійської мови з можливістю закріплення здобутих знань у Літній англійській школі (English Summer School). Також діє обов'язкова програма «English Club», яка дає змогу інтерактивно опановувати англійську в спілкуванні з її носіями в позалекційний час. Окрім того, вивчення класичних мов, таких як старогрецька, латинська та церковнослов'янська, відкриває студентам доступ до розуміння патристичної спадщини й церковних традицій, що формувалися протягом століть. У зв'язку з важливістю служіння в освітньому процесі, студенти-богослови, серед яких і миряни, і семінаристи, мають змогу застосовувати набуті теоретичні знання під час пасторальної практики. Вони допомагають у сиротинцях, будинках для людей похилого віку, лікарнях та творчих майстернях для осіб з особливими потребами, приносячи користь суспільству. У межах розвитку міжнародної співпраці УКУ впроваджує програми студентської мобільності. Студенти мають можливість провести один навчальний семестр у партнерських університетах Європи. Серед них: Лювєнський католицький університет (Бельгія), Університет Тілбурга (Нідерланди), Університет Саламанки (Іспанія), Папський університет святого Томи Аквінського (Італія). Серед завдань факультету важливе місце посідає формування цілісної та системної гуманітарної освіти у студентів, яка сприятиме їхній професійній компетентності та підвищенню здатності адаптуватися до сучасних вимог ринку праці. Реалізація такого завдання здійснюється шляхом розвитку міждисциплінарних зв'язків між кафедрами філософсько-богословського факультету, до складу яких входять кафедра філософії, кафедра богослов'я, кафедра пасторального богослов'я та кафедра церковної історії. Окрім того, важливу роль у цьому процесі відіграє співпраця із гуманітарним факультетом УКУ та іншими освітніми й академічними установами, що є партнерами університету [16].

Такі підходи у освіті майбутніх богословів цілком корелюються із завданнями, які окреслені у згаданому вище «Підсумковому документі

Всецерковного форуму «Богослов'я УГКЦ у XXI столітті: знаки часу і надії». Аналіз документа дозволяє виокремити такі засадничі орієнтири для модернізації освітнього процесу. По-перше, богослов'я як відповідь на граничні виклики. Війна не обмежується лінією фронту, вона торкається й підвалин людської гідності та віри. Відтак, майбутній богослов повинен володіти інструментарієм для осмислення зла, страждання і надії у світлі Євангелія, що вимагає глибокої міждисциплінарної підготовки на межі теології, психології та соціології. По-друге, стратегічне цілепокладання. Заклик Патріарха Йосифа Сліпого «Великого бажайте!», зацитований у документі, стає ціннісним орієнтиром для формування лідерських компетенцій.

Це передбачає підготовку фахівців, готових до спільної праці над реалізацією масштабних душпастирських планів та розвитком богословської науки загалом. По-третє, україноцентричність рефлексії. У документі наголошується на тому, що Україна має формувати власні богословські наративи. Це ставить перед системою освіти завдання готувати спеціалістів, здатних репрезентувати український досвід віри на міжнародному рівні, перетворюючи локальний контекст на глобальне богословське знання [15].

Цілісність світогляду сучасного богослова знаходить своє прагматичне наповнення у конкретних напрямках розвитку духовної освіти, що були окреслені в межах Всецерковного форуму. Можемо стверджувати, що сучасний компетентнісний підхід у богослов'ї трансформується у бік спеціалізації та міждисциплінарності. Зокрема, серед головних векторів підготовки фахівців, наголошено на наступних:

- Лінгвістично-перекладацька компетентність. Започаткування магістерської програми «Біблійні студії» з акцентом на гебраїстиці та вивченні мов християнського Сходу свідчить про запит на богословів-дослідників. Робота над такими масштабними проектами, як «Київська Біблія» та створення давньоєврейсько-українського словника, вимагає від випускника не лише релігійних знань, а й високої філологічної кваліфікації та навичок роботи з першоджерелами.

- Діджиталізація та медіаграмотність. Потреба у створенні інтегрованих онлайн-платформ для катехитичної освіти та розвиток медіа-ресурсів для популяризації біблійних студій вказують на формування цифрової компетенції богослова. Це особливо актуально в умовах реформ різних сфер життя, зокрема, й оновлення релігійно-церковних підходів до розуміння реалій сьогодення. Сучасний служитель має бути здатним ефективно діяти в інформаційному просторі, адаптуючи богословські цінності й служіння до запитів користувачів мережі.

- Андрагогічні та дидактичні навички. Перехід до напрацювання програм для всіх вікових груп та підготовка провідників біблійних груп у парафіях актуалізує педагогічну складову підготовки. Богослов сьогодні не лише теоретик, а й фасилітатор громади, здатний до супроводу особистості на різних етапах її духовного зростання. Слід підкреслити, що розвиток таких форматів, як Літня та Зимові біблійні школи, а також фахового видання «Scriptura Sacra Ukrainica», створює середовище для безперервної освіти (lifelong learning). Це повністю відповідає логіці реформи вищої освіти в Україні, де компетентність розглядається як динамічна комбінація знань і досвіду, що постійно оновлюється.

- Професійна компетентність сучасного фахівця у галузі богослов'я має включати два фундаментальні вектори: літургійно-обрядовий та соціально-реабілітаційний [15].

Також, зважаючи на триваючу війну та перспективи післявоєнної відбудови й відновлення, неабиякого значення набуває здатність богословом здійснювати довготривалий духовно-психологічний супровід зраних війною осіб. Це вже стало невід'ємною частиною професійної діяльності богословів [17; 18]. Проте ефективність такого служіння, згідно з «Підсумковим документом...» форуму, безпосередньо залежить від якості управління та інституційної міцності богословського середовища [15].

Отже, конкретизація напрямків роботи в документах УГКЦ слугує практичним орієнтиром для наповнення освітніх стандартів реальним змістом. Це дозволяє подолати розрив між академічною підготовкою та потребами Церкви, готуючи фахівця, який володіє інструментами перекладу смислів, від давніх текстів до актуальних викликів сучасного українського соціуму.

Також варто більш детально зупинитися на програмі підготовки магістра богослов'я «Богослов'я трансформуючого лідерства», яка ліцензована Міністерством освіти і науки України (МОН) та акредитована Європейською радою з богословської освіти. Дану програму для здобувачів освіти пропонують в Українській Євангельсько-Теологічній семінарії. Основна мета програми: «Спорядити лідерів та управлінців біблійними принципами, прикладами формування особистості лідера й моделями взаємодії із церквою, організацією і суспільством» [19]. Об'єктами вивчення у програмі є тексти Біблії та їх тлумачення, що надає можливість сформувати конструктивного лідера на біблійних засадах; духовні та етичні основи християнства задля служіння в Церкві та суспільстві; історичний огляд розвитку богословської думки та лідерства; практична реалізація богослов'я у церковному служінні, публічній сфері та неприбуткових організаціях. Освітня програма скерована «на розвиток пасторальних,

організаційних і комунікаційних компетентностей служителів церков, працівників неприбуткових організацій та лідерів у сфері публічного управління» [20, с. 5].

Таким чином, сучасний компетентнісний підхід у підготовці майбутніх богословів еволюціонує від засвоєння готових знань до виховання «богослова-творця», який не лише ретранслює традицію, а й активно формує відповіді на екзистенційні виклики сучасності. Це підтверджує тезу про те, що професійна компетентність у цій галузі сьогодні є синонімом високої інтелектуальної відповідальності перед Церквою та українським суспільством, яке перебуває у стані трансформації та проживання трагічного й травматичного досвіду.

Висновки. Сучасна модель підготовки богословів в Україні трансформувалася у мультидисциплінарну екосистему. Професійний профіль фахівця сьогодні включає не лише фундаментальні теологічні знання, а й прикладну етику (біоетика, соціальне вчення), медіаграмотність, навички соціального менеджменту та кризової психологічної реабілітації й вивчення кількох давніх та сучасних мов.

Компетентнісний підхід є стратегічним інструментом подолання травм українського суспільства. Пріоритетність травма-інформованого душпастирства, капеланства та деконструкції ідеологемі «руського мира» демонструє адаптацію богословської освіти до потреб національної безпеки та соціальної стійкості. Розбудова власних інституцій та активізація суспільної та соціальної діяльності свідчать про перехід до відкритої, поліфонічної моделі Церкви. Це забезпечує ефективний діалог між богословськими школами, науковими центрами та громадянським суспільством.

Кінцевою метою модернізації навчання є душпастирське навернення та виховання фахівців, здатних поєднувати високу професійну кваліфікацію з емпатією. Важливим вектором освіти визначено підготовку до зцілення ран війни через травма-інформоване душпастирство, капеланство та супровід родин у кризових ситуаціях. Це перетворює богословську освіту на важливий чинник національної стійкості. Компетентність богослова сьогодні є синонімом цілісного богослов'я, де професіоналізм нерозривно пов'язаний із особистим наверненням, смиренням та готовністю до служіння найменш захищеним верствам суспільства.

Література:

1. Ходань О. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2013. Випуск 26. С. 232-235. URI: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/433>

2. Басараб М., Шимко О. Формування компетентнісної парадигми підготовки майбутніх богословів в умовах сучасних трансформацій. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Випуск 89. Том 1. С. 312-317. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-43>

3. Делятинський Р., Гоголь В. Богословська освіта і наука як засоби формування громадянського суспільства в Україні. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2023. № 26 (3). С. 6-19. DOI: <https://doi.org/10.15421/172342>

4. Чорноморець Ю. Перспективи розвитку духовної освіти в Україні. *Філософія освіти*. 2020. № 26 (2). С. 8-24. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-2-1>

5. Хромець В. *Богословська освіта в Україні: релігійний і світський контекст*. Київ: Дух і літера. 2019. 312 с.

6. Бакка Т. Нові підходи до системи професійної освіти у вищій богословській школі. *Труди Київської Духовної Академії*. 2021. № 21 (193). С. 28-40. DOI: <https://doi.org/10.35332/2411-4677.2021.21.19>

7. Беспарточна О. Формування професійної компетентності майбутніх теологів з використанням інноваційних технологій навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 63. Том 2. С. 33-37. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.63-2.7>

8. Басараб М. Формування громадянської компетентності бакалаврів богослов'я в умовах сучасних викликів в Україні. *Topical issues of theological education in Ukraine. Scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. С. 24-53. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-505-1-2>

9. Артеменко Г. Церковнослов'янська мова в освітній траєкторії студентів-богословів. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2025. Випуск 11. С. 135-139. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.11.23>

10. Никіфорчук Ж. Формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в читанні майбутніх богословів : дис. д-ра філософії. Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2023. 298 с. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/28755>

11. Лагодич М. Душпастирська практика як складова освітнього процесу підготовки богословів у ЗВО України. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Педагогіка»*. 2026. № 2 (44). С. 1721-1735. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-2\(44\)-1721-1735](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-2(44)-1721-1735)

12. News. Богословська освіта в Україні: курс на якість і традицію. *Українська Православна Церква. Православна Церква України*. URL: <https://patriarchia.org.ua/news/bogoslovska-osvita-v-ukrayini-kurs-na-yakist-i-tradycziyu/>

13. Європейську раду з богословської освіти (ECTE) внесено до Переліку іноземних акредитаційних агентств. *Таврійський християнський інститут*. 1 липня 2024. URL: <https://tci.org.ua/news/%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%83-%D1%80%D0%B0%D0%B4%D1%83-%D0%B7-%D0%B1%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%BE%D1%81%D0%B2/>

14. Говорун К. Богословська освіта доступна кожному. *Помісна Церква. Український церковний вісник*. 2019. С. 12-17. URL: https://www.academia.edu/40771098/%D0%93%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BD_%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%B4%D

0%BE%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%
%B6%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83_%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%
%81%D0%BD%D0%B0_%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B2%D0%B0

15. Підсумковий документ Всецерковного форуму «Богослов'я УГКЦ у XXI столітті: знаки часу і надії». *Офіційні документи Української Греко-Католицької Церкви*. 20 жовтня 2025. URL: <https://docs.ugcc.ua/1841/>

16. Про нас. *Філософсько-богословський факультет. Український Католицький Університет*. URL: <https://ptf.ucu.edu.ua/pro-nas/>

17. Жигайло М., Цимбалюк Н. Важливість духовності для реабілітацій демобілізованих з лав ЗСУ та інших військових формувань. *Вісник Львівського університету. Серія: Психологічні науки*. 2023. Випуск 17. С. 3–12. DOI: <https://doi.org/10.30970/PS.2023.17.1>

18. Фунакоші М. Війна і християни. Виступ на XXVIII місіонерській конференції Біблійної місіонерської церкви «Община Доброго Пастиря» м. Рівне, 29 жовтня 2023 р. *Община Доброго Пастиря. Біблійна Місіонерська Церква. Об'єднання Біблійних місіонерських Церков України*. URL: <https://www.rivne-odp.org/resursi/statti/biblijni-rozdumi/595-war-and-christians>

19. Богослов'я трансформуючого лідерства. *Українська євангельська теологічна семінарія*. URL: <https://uets.edu.ua/?programs=transformuyuche-liderstvo-stupin-magistra-bogoslovy>

20. Освітньо-наукова програма «Богослов'я трансформуючого лідерства». Київ. 2025. 18 с. *Богослов'я трансформуючого лідерства. Українська євангельська теологічна семінарія*. URL: <https://uets.edu.ua/?programs=transformuyuche-liderstvo-stupin-magistra-bogoslovy>

References:

1. Khodan, O. (2013). Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u VNZ. [Competency-based approach to training future specialists in universities]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Pedagogika. Sotsialna robota»*. Vypusk 26. S. 232-235. URI: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/433> [in Ukrainian].

2. Basarab, M., Shymko, O. (2025). Formuvannya kompetentnisnoi paradyhmy pidhotovky maibutnikh bohosloviv v umovakh suchasnykh transformatsii. [Formation of a competency paradigm for training future theologians in the context of modern transformations]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vypusk 89. Tom 1. S. 312-317. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-43> [in Ukrainian].

3. Deliatynskyi, R., Hohol, V. (2023). Bohoslovska osvita i nauka yak zasoby formuvannya hromadianskoho suspilstva v Ukraini. [Theological education and science as means of forming civil society in Ukraine]. *Naukovo-teoretychnyi almanakh Hrani*. № 26 (3). S. 6-19. DOI: <https://doi.org/10.15421/172342> [in Ukrainian].

4. Chornomorets, Yu. (2020). Perspektyvy rozvytku dukhovnoi osvity v Ukraini. [Prospects for the development of spiritual education in Ukraine]. *Filosofia osvity*. № 26 (2). S. 8-24. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-2-1> [in Ukrainian].

5. Khromets, V. (2019). *Bohoslovska osvita v Ukraini: relihiinyi i svitskyi kontekst*. [Theological education in Ukraine: religious and secular context]. Kyiv: Dukh i litera. 312 s. [in Ukrainian].

6. Bakka, T. (2021). Novi pidkhody do systemy profesiinoi osvity u vyshchii bohoslovskii shkoli. [New approaches to the system of professional education in higher

theological schools]. *Trudy Kyivskoi Dukhovnoi Akademii*. № 21 (193). S. 28-40. DOI: <https://doi.org/10.35332/2411-4677.2021.21.19> [in Ukrainian].

7. Bespartochna, O. (2019). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh teolohiv z vykorystanniam innovatsiinykh tekhnolohii navchannia. [Formation of professional competence of future theologians using innovative teaching technologies]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. № 63. Tom 2. S. 33-37. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.63-2.7> [in Ukrainian].

8. Basarab, M. (2024). Formuvannia hromadianskoi kompetentnosti bakalavriv bohosloviv v umovakh suchasnykh vyklykiv v Ukraini. [Formation of civic competence of bachelors of theology in the context of modern challenges in Ukraine]. *Topical issues of theological education in Ukraine. Scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing. S. 24-53. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-505-1-2> [in Ukrainian].

9. Artemenko, H. (2025). Tserkovnoslovianska mova v osvitnii traiektorii studentiv-bohosloviv. [Church Slavonic language in the educational trajectory of theologian students]. *Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Serii: Filolohiia*. Vypusk 11. S. 135-139. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.11.23> [in Ukrainian].

10. Nykiforchuk, Zh. (2023). *Formuvannia anhломovnoi profesiino oriientovanoi kompetentnosti v chytanni maibutnikh bohosloviv : dys. d-ra filosofii*. [Formation of English-language professionally oriented competence in reading of future theologians: dissertation of Doctor of Philosophy]. Ternopil'skyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet im. V. Hnatiuka. Ternopil. 298 s. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/28755> [in Ukrainian].

11. Lahodych, M. (2026). Dushpastyr'ska praktyka yak skladova osvitnoho protsesu pidhotovky bohosloviv u ZVO Ukrainy. [Pastoral practice as a component of the educational process of training theologians in higher educational institutions of Ukraine]. *Aktualni pytannia u suchasni nautsi. Serii «Pedahohika»*. № 2 (44). S. 1721-1735. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-2\(44\)-1721-1735](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-2(44)-1721-1735) [in Ukrainian].

12. News. Bohoslovska osvita v Ukraini: kurs na yakist i tradytsiiu. [Theological education in Ukraine: a course on quality and tradition]. *Ukrainska Pravoslavna Tserkva. Pravoslavna Tserkva Ukrainy*. URL: <https://patriarchia.org.ua/news/bogoslovska-osvita-v-ukrayini-kurs-na-yakist-i-tradytziyu/> [in Ukrainian].

13. Ievropeisku radu z bohoslovskoi osvity (ESTE) vneseno do Pereliku inozemnykh akredytatsiinykh ahentstv. (1 lypnia 2024). [The European Council for Theological Education (ECTE) has been added to the List of Foreign Accreditation Agencies]. *Tavriiskyi khrystianskyi instytut*. URL: <https://tci.org.ua/news/%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%83-%D1%80%D0%B0%D0%B4%D1%83-%D0%B7-%D0%B1%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%BE%D1%81%D0%B2/> [in Ukrainian].

14. Hovorun, K. (2019). Bohoslovska osvita dostupna kozhnomu. [Theological education is available to everyone]. *Pomisna Tserkva. Ukrain'skyi tserkovnyi visnyk*. S. 12-17. URL: https://www.academia.edu/40771098/%D0%93%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BD_%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83_%D0%9F%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B0_%D0%A6%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B2%D0%B0 [in Ukrainian].

15. Pidsumkovyi dokument Vsetserkovnoho forumu «Bohoslov'ia UHKHs u KhKhI stolitti: znaky chasu i nadii». (20 zhovtnia 2025). [Final document of the All-Church Forum "Theology of the UGCC in the 21st Century: Signs of Time and Hope"]. *Ofitsiini dokumenty Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy*. URL: <https://docs.ugcc.ua/1841/> [in Ukrainian].
16. Pro nas. [About us]. *Filosofsko-bohoslovskyi fakultet. Ukrainskyi Katolytskyi Universytet*. URL: <https://ptf.ucu.edu.ua/pro-nas/> [in Ukrainian].
17. Zhyhailo, M., Tsymbaliuk, N. (2023). Vazhlyvist dukhovnosti dlia reabilitatsii demobilizovanykh z lav ZSU ta inshykh viiskovykh formuvan. [The importance of spirituality for the rehabilitation of demobilized from the ranks of the Armed Forces of Ukraine and other military formations]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: Psykholohichni nauky*. Vypusk 17. S. 3–12. DOI: <https://doi.org/10.30970/PS.2023.17.1> [in Ukrainian].
18. Funakoshi, M. Viina i khrystyiany. Vystup na XXVIII misionerskii konferentsii Bibliinoi misionerskoi tserkvy «Obshchyna Dobroho Pastyria» m. Rivne, 29 zhovtnia 2023 r. [War and Christians. Speech at the XXVIII missionary conference of the Bible Missionary Church "Community of the Good Shepherd" in Rivne, October 29, 2023]. *Obshchyna Dobroho Pastyria. Bibliina Misionerska Tserkva. Obiednannia Bibliinykh misionerskykh Tserkov Ukrainy*. URL: <https://www.rivne-odp.org/resursi/statti/biblijni-rozdumi/595-war-and-christians> [in Ukrainian].
19. Bohoslov'ia transformuiuchoho liderstva. [Theology of Transformative Leadership]. *Ukrainska yevanhelsva teolohichna seminariia*. URL: <https://uets.edu.ua/?programs=transformuyuche-liderstvo-stupin-magistra-bogoslovya> [in Ukrainian].
20. Osvitno-naukova prohrama «Bohoslovia transformuiuchoho liderstva». Kyiv. 2025. 18 s. [Educational and scientific program "Theology of Transformative Leadership". Kyiv. 2025. 18 p.]. *Bohoslovia transformuiuchoho liderstva. Ukrainska yevanhelsva teolohichna seminariia*. URL: <https://uets.edu.ua/?programs=transformuyuche-liderstvo-stupin-magistra-bogoslovya> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 13.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.04.2026